

NKA 505104/1720

Szakmai beszámoló

Helytörténet és helyi közösség szakmai továbbképzés és nemzetközi konferencia megvalósítására című pályázathoz

Az immár hagyományosnak mondható „Helytörténet és helyi közösség” című nemzetközi helytörténeti konferenciát és módszertani továbbképzést az előző évekhez hasonlóan nagy érdeklődés övezte, az eseményre több mint 120-an regisztráltak. A rendezvény 2025. május 14-én került megszervezésre a Hamvas Béla Pest Megyei Könyvtárban, Szentendrén. Az esemény egy olyan rendezvénysorozat része, amely azzal a céllal jött létre 2023-ban, hogy hagyományt teremtsen a vármegye településeinek történetével foglalkozó kutatók szakmai találkozására, és a tapasztalatok alapján ez sikerült is. A Nemzeti Kulturális Alap nagy örömeinkre harmadik alkalommal is támogatta az esemény megszervezését.

A konferencia kiváló lehetőséget teremtett a helytörténeti kutatóknak, hogy bemutathassák munkáikat a könyvtár felületein, másrészt pedig elősegítette a szakmai kapcsolatok építését, a tapasztalatok megosztását és a hosszú távú együttműködések kialakulását. Az egész napos eseményen 2025-ben már három szekcióban összesen 44 előadás hangzott el, amely jelentős emelkedés a 2024-es 30 prezentációhoz képest. Ez jól mutatja, hogy a konferencia egyre több kutatót, és egyre nagyobb közönséget vonz.

A könyvtár igazgatójának, Dr. Tóth Máténak és Szentendre polgármesterének, Fülöp Zsoltnak a köszöntőjével indult a program. A nemzetközi kitekintést Lengyelországból Dr. Piotr Malak, a wrocławai Egyetem Digitális Bölcsészettudományi Központjának igazgatóhelyettese és a kolléganője, Agnieszka Łetowska kutató biztosította. Mindketten a digitalizációról, annak fejlődéséről és fontosságáról beszéltek más-más aspektusban.

Dr. Piotr Malak bemutatta, hogyan alkalmazható a mesterséges intelligencia és a gépi tanulás a történeti kutatás és a digitális könyvtári tartalmak feldolgozása során. A Wroclawi Egyetem 20 éve indította a digitális könyvtárát, amely az első volt Lengyelországban, így rendkívül nagy szakmai tapasztalattal rendelkeznek ezen a területen. Az ő gyakorlatukon keresztül ismertette a bemutatott módszereket, felvázolta a fontosabb projektjeiket. Ezután az előadó a szövegfeldolgozás és kutatástámogatás lehetőségeire koncentrált. Ismertette a szövegtisztítás, a természetesnyelv-feldolgozás, a névelim-felismerés, valamint a kontrollált szótárak és egységesített névalakok alkalmazását történeti forrásokon. Az előadás végén egy digitális zeneműfeldolgozó szolgáltatás is bemutatásra került, amely képes a digitalizált kották automatikus felismerésére és lejátszására. Összegzőként az előadás azt hangsúlyozza, hogy a mesterséges intelligencia nem váltja ki a kutatókat, hanem új léptékű, összefüggés-alapú történeti kutatást tesz lehetővé, jelentősen felgyorsítva a források feldolgozását és értelmezését.

Agnieszka Łetowska előadása a 19. század végi és 20. század eleji történeti sajtó digitalizált feldolgozásának kihívásait és gyakorlati megoldásait mutatta be. A többnyelvű, gyakran rossz állapotú újságok és folyóiratok feldolgozását nehezíti a gyenge szkennelési minőség, a hibás OCR és a nem latin írásrendszerek korlátozott gépi felismerése. Az előadó egy olyan munkafolyamatot ismertetett, amely

képelőfeldolgozással, nyílt forráskódú OCR-rel és fuzzy matching módszerrel teszi lehetővé a kulcsszavas keresést még erősen sérült szövegek esetén is. A módszer jelentősen lerövidíti a kutatási időt, és hozzájárul a nehezen hozzáférhető, marginalizált közösségekhez kötődő források feltárásához, így új lehetőségeket nyit a történeti kutatás és a digitális könyvtári feldolgozás számára.

A 2025-ben 50 éves könyvtáráépület történetéről Komáromi-Raisz Borbála, a Hamvas Béla Pest Megyei Könyvtár helytörténeti részlegének munkatársa tartott előadást.

A helytörténeti témákat az eddig alkalmazott tematikus blokkokba rendezve mutattuk be: szó esett hivatásokról, sorsfordulókról a XX. században, irodalomról és képzőművészetről, közösségekről és gyűjteményekről, a világégésekről, a településekről, valamint különböző helyi közösségekről és eseményekről, vezetőkről is. A változatos tematika jól tükrözi, mennyire sokrétű és gazdag terület a helytörténeti kutatás, amely egyaránt vonzza a profi és az amatőr kutatókat. Az előadók a korábbi évhez hasonlóan egy nyílt felhívásra jelentkeztek, és a rendezvénysorozat nagy sikerét mutatja, hogy több eladót is visszatérőként üdvözölhattünk.

Az épület 50 éves születésnapja alkalmából a résztvevők meghallgathatták Szabó Noémi, a Ferenczy Múzeumi Centrum művészettörténészeének előadását a könyvtár előcsarnokát díszítő monumentális méretű Barcsay mozaikról.

Intézményünk ezzel a továbbképzési nappal egy hosszú távon fenntartható hagyomány megerősítésén dolgozik. A könyvtár küldetéséből fakad a múlt emlékeinek megőrzése, a helyi identitás erősítése és a közösségépítés. Hisszük, hogy a közkönyvtár az inspiráció tere: a múlt értékeire építve, a helyi identitás erősítésén keresztül képes erős közösséget, otthonos környezetet és tartalmasabb életet teremteni.

E hagyomány fenntartását ugyanakkor nehezíti, hogy 2025-ben sajnos nem került kiírásra olyan NKA-pályázat, amely lehetővé tenné a programsorozat 2026-os folytatását.

A műhelynapon közel 120 szakember vett részt, amit kiemelkedő sikernek tekintünk. A résztvevők többsége Pest vármegyéből érkezett, ami különösen kedvező a helytörténettel foglalkozó kutatók szakmai közösségének építése szempontjából. Többen a korábbi rendezvényeken is jelen voltak, ami jól mutatja a program iránti folyamatos érdeklődést.

Az előadások szakmai színvonalával és aktualitásával mind a szervezőcsapat, mind a hallgatóság elégedett volt; számos pozitív visszajelzést kaptunk. A rendezvényt követően végzett elégedettségmérés eredményei is megerősítették, hogy a résztvevők szerint a műhelynap valódi értéket teremtett.

Az előadásokról készült videók a Youtube csatornánkon az alábbi linken érhetőek el: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLTGZi7F4UFsWhxINRUtaOMHXogbyISjm>

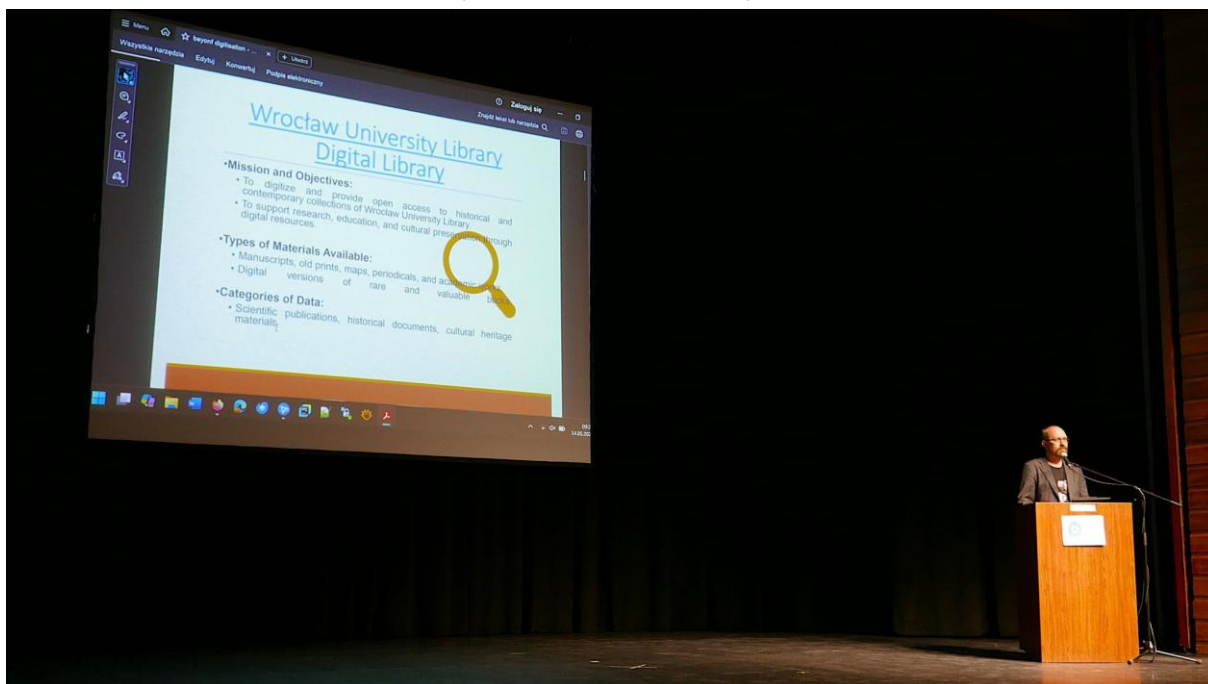
Szentendre, 2025.12.22.

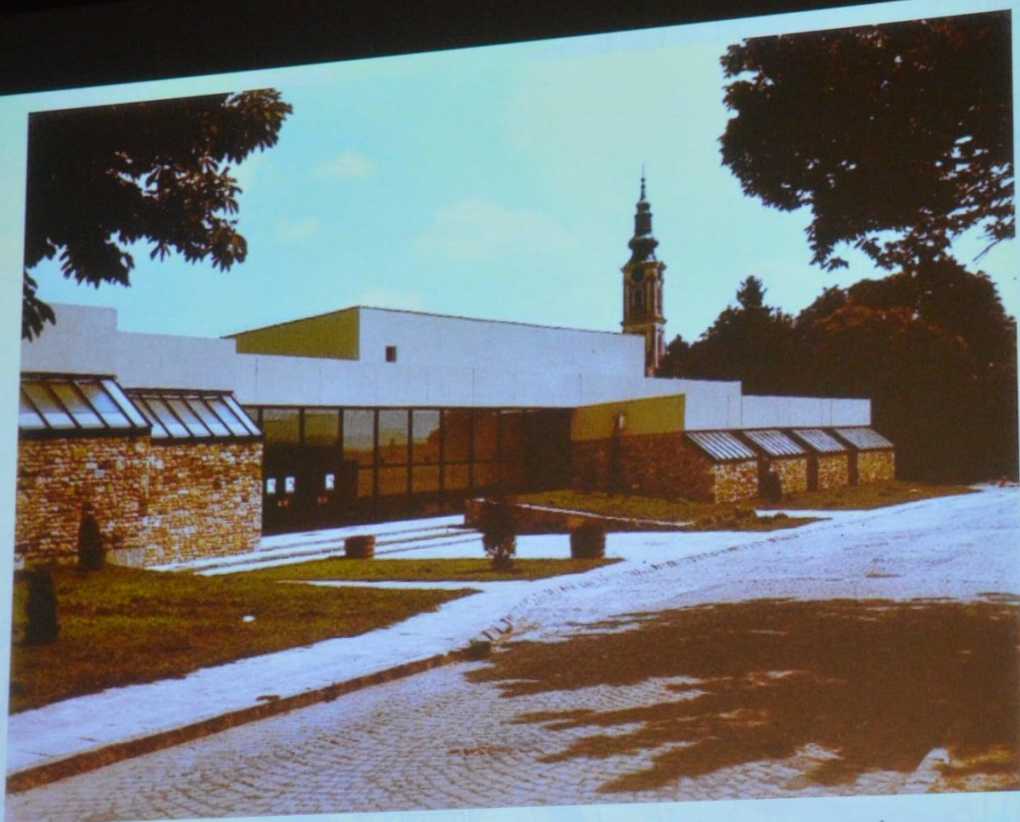

Dr. Tóth Máté

igazgató

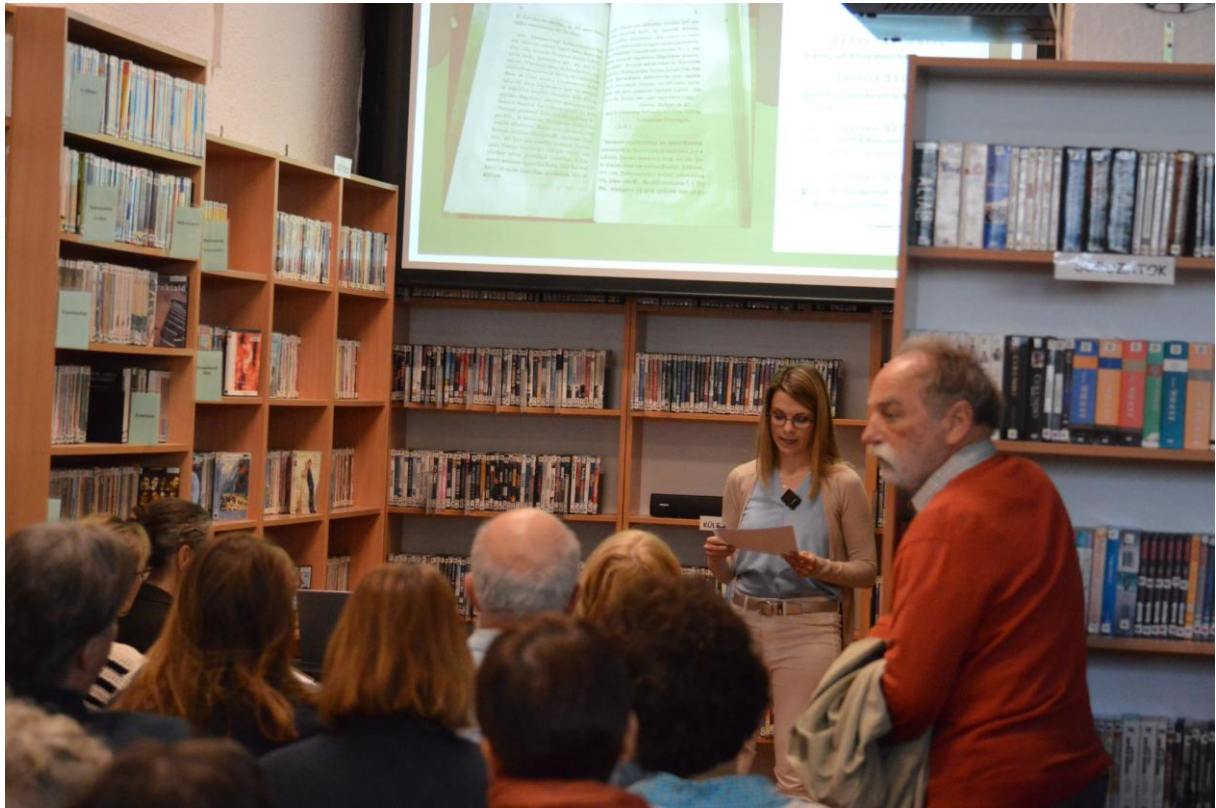
Képek a rendezvényről

Forrás: KÖZTI, 1975 (Középülettervező Vállalat, alakult: 1949)

Helytörténet és helyi közösség

Helytörténeti konferencia és módszertani szakmai továbbképzés

2025. május 14.

Színházterem

	GONDOLATÉBRESZTŐ ELŐADÁSOK
8:30-9:00	Érkezés és regisztráció
9:00-9:15	Köszöntők – Dr. Vítályos Eszter, a Pilis-Dunakanyar országgyűlési képviselője, Fülöp Zsolt, Szentendre Város polgármestere és Dr. Tóth Máté, a Hamvas Béla Pest Megyei Könyvtár igazgatója
9:15-9:35	Beyond digitisation – Machine Learning/A digitalizáción túl – gépi tanulás – dr. Piotr Malak, a Wroclawi Egyetem Digitális Bölcsészettudományi Központjának igazgatóhelyettese (Lengyelország)
9:35-9:55	Processing Digitized Historical Magazines – Challenges and Solutions/Digitalizált történelmi folyóiratok feldolgozása – Kihívások és megoldások – Agnieszka Letowska (Lengyelország)
9:55-10:15	50 éves a Hamvas Béla Pest Megyei Könyvtár épülete – Komáromi-Raisz Borbála, a Hamvas Béla Pest Megyei Könyvtár helytörténeti könyvtárosa
10:15-10:30	Kávészünet
	I. SEKCIÓ - OLVASÓTEREM
	HIVATÁSOK
10:30-10:45	Szőlőművelés és borkészítés Vácott 1686-1848. – Dr. Schramek László PhD, főlevéltáros, Magyar Nemzeti Levéltár Pest Vármegyei Levéltára
10:45-11:00	„Kórház a város szélén”, Csepel egészségügyi intézményei a két világháború közötti – Becz Viktória könyvtáros, Országos Egészségtudományi Szakkönyvtár - OKFŐ
11:00-11:15	972-es megszűnt Veresegyház–Gödöllő vasútvonal – Gál-Gönczi Krisztina helytörténeti könyvtáros, Gödöllői Városi Könyvtár
11:15-11:30	A történelem legsúlyosabb folyami balesete Magyarországon (A Duna herminatelepi partjainál, 1917. április 11-12.) – Mlecsenkov László történész-családfakutató
11:30-11:45	Kardos István szigetszentmiklósi kántortanító élettörténete – Miss Nándor történész-muzeológus Helytörténeti Gyűjtemény és Ádám Jenő Emlékház
11:45-12:00	A hallgatag angol, „Csárdás” Bob, aki verhetetlen bajnokot faragott Kincsemből – Bátorfi Ildikó helytörténeti kutató
12:00-12:45	Ebédészünet
12:45-13:00	Előadás a Barcsay mozaik előtt - Barcsay Jenő: Szentendrei mozaik – Szabó Noémi, művészettörténész, Ferenczy Múzeumi Centrum
	SORSFORDULÓK A XX. SZÁZADBAN
13:00-13:15	„Az iskolába be nem bocsáthatók.” A Tanácsköztársaság alatti magatartást vizsgáló fegyelmi eljárások szentendrei vonatkozásai – Magyar Endre Lénárd történész-levéltáros, Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára
13:15-13:30	A Tanácsköztársaság Pilisvörösváron, illetve Birner Lajos és társa büntetőpere – Szeibert-Erdős András tudományos munkatárs, Erőszakkutató Intézet / PhD-hallgató, ELTE Történelemtudományi Doktori Iskola
13:30-13:45	Emberek az embertelenségben. Az üllői Csányi József és felesége, Lénárd Anna embermentő tevékenysége – Topor István gyűjteménykezelő, Vargha Gyula Városi Könyvtár
13:45-14:00	Sorsfordító évek – a félelem évtizede – Balogh Gábor PhD, nyugdíjas
14:00-14:15	80 éves horrortörténet: a gyömrői gyilkosságok maglódi áldozatai – dr. Varga Zoltán önkormányzati tanácsadó
14:15-14:30	Az 1945-ös gyömrői gyilkosságok súlysápi áldozatai és emlékü – Katus Norbert helytörténész, Súlysáp Város alpolgármestere
14:30-14:45	Kutyák rágták le a lábát – Mikla Pál ecseri plébános brutális meggyilkolása – Földváry Gergely történész, Hegyvidéki Helytörténeti Gyűjtemény, vezető
14:45-15:00	Kóczán Mór, az olimpikon és a lelkek pásztora - Laurinyecz Péter Pál könyvtáros
15:00-15:30	Tombolasorsolás az Olvasóteremben

Helytörténet és helyi közösség

Helytörténeti konferencia és módszertani szakmai továbbképzés

2025. május 14.

	II. SEKCIÓ – IFJÚSÁGI KÖNYVTÁR
	IRODALOM, KÉPZŐMŰVÉSZET
10:30-10:45	Kosztolányi Dezső, Karinthy Frigyes és Cini, valamint barátai a Rozsnyay Kálmán-Dapsy Gizella házaspár vonzásában Verőcén – Fábíán Erika helytörténész
10:45-11:00	„IZZIK A PARÁZS” Cegléd XIX. századi története egy regény lapjain – Szilaj Anikó helyismereti könyvtáros, Ceglédi Városi Könyvtár
11:00-11:15	Volt egyszer egy Ráby Mátyás... Avagy ki is volt Jócai hőse, a híres-hírhedt Rab Ráby a történeti források alapján? – Dr. Fábíán Laura történész, tudományos titkár, Ferenczy Múzeumi Centrum
11:15-11:30	Száz éves a szentendrei művésztelep. A Jubileumi kiállítás (2026) előkészítésének fontosabb szempontjai – Dr. Bodonyi Emőke művészettörténész, Ferenczy Múzeumi Centrum
11:30-11:45	Festőművész, illusztrátor, teoretikus és rajztanár: Réthy Lajos munkássága a 19-20. század fordulóján – Zakar József képzőművészeti gyűjteményért felelős muzeológus, múzeumigazgató
11:45-12:00	Egy képzőművészeti manifesztáció születése: Zsigmondi Boris szentendrei kísérleti rövidfilmje – Szilágyi Zsófia Júlia irodalomtörténész, osztályvezető, Ferenczy Múzeumi Centrum
12:00-12:45	Ebédszünet
12:45-13:00	Előadás a Barcsay mozaik előtt - Barcsay Jenő: Szentendrei mozaik – Szabó Noémi, művészettörténész, Ferenczy Múzeumi Centrum
	VILÁGÉGÉS
13:00-13:15	Szob a II. világégés idején – Beveczky Anikó jogászhallgató, helytörténeti kutató
13:15-13:30	Háborús károk források tükrében – Soroksár – Remete Adrián történész, levéltáros, Magyar Nemzeti Levéltár Pest Vármegyei Levéltára
13:30-13:45	„Csupán azt kívánták, hogy az ő nevükre kereszteljék.” – A tápiószentmártoni császármetszés története – Nagy Péter történész PhD-hallgató, Magyar Nemzeti Levéltár Pest Vármegyei Levéltár levéltárosa
13:45-14:00	A pilisvörösvári Nagyboldogasszony plébániatemplom oltára és a Nemzeti Hauszmann Program – Fogarasy Attila nyugalmazott tanár, helytörténész, újságíró
	KÖZÖSSÉGEK ÉS GYŰJTEMÉNYEK
14:00-14:15	Időkapzsula a könyvtárban. Radó Gyuláné Kenesei Ilona isaszegi népdalgyűjtéseinek felkutatása és annak a helyi közösségre gyakorolt hatásai – Eto-Papp Beáta rendezvényszervező (Isaszeg Város Önkormányzat) és Suzuki-Berkes Katalin etnográfus
14:15-14:30	Egyleti könyvtáraktól a közkönyvtárig a 100 éves Ceglédi Városi Könyvtár létrejöttének előzményei – Kabdebó-Ladik Livia intézményvezető, Ceglédi Városi Könyvtár
14:30-14:45	A Perőcsényi Tájház és gyűjteménye – Dr. Koczó József ny. tanár, helytörténész
14:45-15:00	Szünet
15:00-15:30	Tombolasorsolás az Olvasóteremben

Helytörténet és helyi közösség

Helytörténeti konferencia és módszertani szakmai továbbképzés

2025. május 14.

	III. SZEKCIÓ – SZÁNTÓ PIROSKA TEREM
	TÖRTÉNELMI HELYEK ÉS KUTATÓIK
10:30-10:45	Dömörkapu – Bátonyi Pál, nyugdíjas
10:45-11:00	Várady József pátyi földbirtokos XIX. sz. régészeti tevékenysége – Czentár László, Páty Községi Értéktár vezetője, helytörténeti kutató
11:00-11:15	A szentendrei tábor késő római temetőjének anyaga egy helyi magángyűjteményben – dr. Ottományi Katalin muzeológus - régész, Ferenczy Múzeumi Centrum, nyugdíjas
	TELEPÜLÉSTÖRTÉNET
11:15-11:30	A reptér előtt. Ferihegy története 1820-1944. – Kiss Gábor, a vecsési Andrassy iskola magyar-történelem tanára és a Vecsési Honismereti Kör elnöke
11:30-11:45	Rákosszentmihály élete a XX. század első évtizedében – Kassai Rita Mónika
11:45-12:00	Vendégváró vagy verő falu? A középkori Isaszeg társadalma – Demény Balázs középiskolai történelemtanár
12:00-12:45	Ebédszünet
12:45-13:00	Előadás a Barcsay mozaik előtt - Barcsay Jenő: Szentendrei mozaik – Szabó Noémi, művészettörténész, Ferenczy Múzeumi Centrum
	HELYI TÁRSADALOM ÉS VEZETŐI
13:00-13:15	Monorierdő településelődjének, a Pest vármegyei Újfalunak középkori birtokosai II. (1386-1465) – Csóka Géza segédlevéltáros, helytörténész és családfakutató, Magyar Nemzeti Levéltár Pest Vármegyei Levéltára
13:15-13:30	A Prónay család története Acsán – Alföldi Attila műkedvelő helytörténész
13:30-13:45	A múlt és annak a jelenbe vezető útja a szentendrei és környéki (Pomáz, Budakalász, Tahitótfalu, Szigetmonostor) zsidó helytörténet alakulásában – Vajda János mérnök-közgazdász, közéleti aktivista, Magyar Izraeli Baráti Társaság Kulturális Egyesület, Szentendre - Dunakanyar
13:45-14:00	Ceglédi polgármesterek a 20. századból – Reznák Erzsébet, Kossuth Múzeum, Cegléd
	MÓDSZERTAN
14:00-14:15	Miről mesélnek a népszámlálások (és miről nem)? – Bayer Árpád történész, Open History
14:15-14:30	Pusztaszabolcs múltjával foglalkozó helytörténeti kötetek, Finomítói emlékek – Czöndör Mihályné nyugdíjas középiskolai tanár
14:30-14:45	Szemléltetőeszközök használata az ismeretterjesztésben. Avagy ha egy tárgynak története is van, akkor az nem csak egy tárgy! – Tóth Gábor műkedvelő helytörténész, blogger
14:45-15:00	Szünet
15:00-15:30	Tombolasorsolás az Olvasóteremben